

Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi

ZEÖ-II

Tutumların Yapısı

Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Günümüzde insan ve insanlar*. Evrim Yayınevi.
İstanbul.

- A. X partisine oy verirken, kardeşi neden Y partisine oy vermektedir?
- M. Ömründe hiçbir Arapla tanışmamasına karşın neden Arapları sevmez; buna karşın Pakistanlıyla da karşılaşmamıştır ancak Pakistanlıları sever. Bu sevme sevmeme nasıl ortaya çıkmıştır?
- Aynı ilçede oturan A. Kızını liseye yollarken B. Kuran kursuna yollamaktadır neden?
- Hep A marka sabun kullanan Z. Tv'de bir sinema artistinin B marka sabun kullandığını görür o sabunu alır kullanır ve A'dan daha iyi olduğuna karar verir neden?
- Önceleri Toyota, Opel, Renault arasında karar veremeyen Ö. Birini aldıktan sonra onun diğerlerinden çok daha iyi olduğuna kesinlikle inanır neden?

- Tutumlar, insanların sosyal ve fiziksel dünyaya ilişkin algılarını şekillendirdikleri ve gözlenebilir davranışlarını etkiledikleri için önemlidirler.
- Örneğin, tutumlar, arkadaşlık kurmamızı ve diğerlerine karşı nefret duygularımızı etkilerler, kime yardım etmeye karar vermemizde ve kimden yardım isteyeceğimizde önemlidirler ve etnik azınlık gruplardan bir aday işe başvurduğunda işe alıp almayacağımıza karar vermede önemlidirler.
- Tutumlar, pek çok saldırgan davranışın altında yatan yegane sebeptir.
- Aynı zamanda dünyada açlığı sonlandırmak için savaşılan birçok kar amacı gütmeyen kuruluşun temelinde de tutumlar yer almaktadır.

Tutumlar ve tutum değiştirme

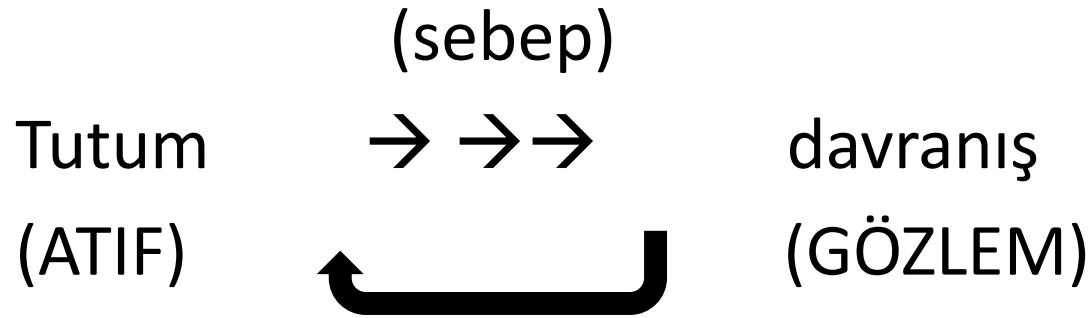
- Tutum «kiřinin belirli bir insana, gruba, nesneye, olaya vb. yönelik olumlu veya olumsuz bir řekilde hissetmesine veya davranmasına yol ačan oldukça istikrarlı, yargısal bir eęilim»
 - **Belirli** (kişinin, tutumun objesi olan şeylere psikolojik bir anlam y¼klemesi)
 - **İstikrar** (anlık durumsal tepkiler geğerli değildir)
 - **Yargısal** (söz konusu eğilim bir değerlendirmeye dayanmaktadır)

- Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilim (Smith, 1968).

- Tutum bir bireye aittir.
- Farklı grupların tutumları o grubu oluşturan bireylerin tutumları bir arada ölçekler aracılığıyla değerlendirilerek ölçülebilir.
- Eğilim: doğrudan gözlenemez, gözlenebilen davranışlardan çıkarsamalara dayandırılır, bu bireye atfedilir.
- Davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir.

Örn.

- İhtiyacı olduğu halde karısı ve kızının çalışmasına izin vermeyen Ahmet'in (davranış), kadınların çalışmasına olumsuz tutumu olduğu ya da kadınlara karşı genel olarak olumsuz bir tutumu olduğu söylenebilir.
- Tutuculuk (tutum) gözle gözlenemez.

- Psikolojik obje: birey için bir anlam taşıyan, bireyin farkında olduğu herhangi bir obje
- Ahmet'in çalışma masasının onun için önemi yoktur çalışırken farkında bile değildir ancak Mehmet'in masası babasından yadigardır çok önemlidir (olumlu tutumları vardır). Bir kişi için tutum objesi olan bir şey başka bir kişi için olmayabilir

- Objeler nitelik değiştirerek tutum psikolojik bir obje haline gelebilirler.
- Ahmet masasının bir antikacıda çok pahalı olduğunu görürse masasına olumlu tutum geliştirebilir → masa psikolojik obje haline gelebilir
- **Birey için aklınıza gelebilecek her şey psikolojik obje olabilir**
- Düşünce-duygu-davranış eğilimi bütünleşmektedir.

Tutumun ögeleri

- Bilişsel öge: düşünceler
 - Ahmet Bey; kadınlar çalıştığı zaman çocuklarıyla ve eviyle ilgilemeyeceğini düşünmektedir (elde ettiği bilgiler, görüşler)
- Duygusal öge
 - Ahmet bey, eşinin çalıştığını düşündüğü zaman sinirlenebilir, rahatsız olabilir
- Davranışlar
 - Ahmet bey, çalışmak isteyen eşiyile kavga edebilir, arkadaşına sen de eşini çalıştırma der, kızıyla çalışmaması konusunda konuşur.

Tutularda bu üç öge birbiriyle uyumlu şekilde çalışmaktadır. Ancak bazı zayıf tutularda davranışsal öge de zayıf olabilmektedir

- Tam gelişmiş tutum karmaşıktır. Tutum, kendi içinde tutarlılığı olan bir sistemdir. Tutum, bireyi davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir.
- Bireyin çevresindeki çeşitli objelere karşı beslediği duyguları, o objeler hakkındaki fikirleri ve bilgileri ve onlara karşı davranışları devamlılık ve düzenlilik gösterir.
- **Tutumlar kendileri gözlenemeyen ancak gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan eğilimlerdir.**

Gözlenebilen
bağımsız
değişkenler

Gözlenemeyen,
varsayılan ara
değişkenler.

Gözlenebilen bağımlı
değişkenler

Uyaran ya da psikolojik obje
(Örnek : bir kişi ya da grup; bir televizyon programı, bir sanat eseri, Mehmet'in çalışmaması;
kadınların çalışması fikri; öğrenci olayları, bir ideoloji, vb. gibi)

Tutumlar

Bilişsel öge (belirtileri)

Duygusal öge (belirtileri)

Davranışsal öge (belirtileri)

O tutum objesi hakkında sahip olunan bilgiler (bunların sözle belirtilmesi); Mehmet'in çalışmamasının değerli olduğu hakkındaki fikri; Ahmet'in kadınların çalışmasının sakıncaları hakkında belirttiği fikirler; vb. gibi..

O tutum objesine karşı gözlenebilen duygusal tepkiler, (kalp çarpmasının sıklaşması, heyecanlanma, terleme gibi fizyolojik tepkilerle sözsel tepkilerin tümü); Mehmet'in çalışmamasını sevmesi (bunu söylemesi); Ahmet'in karısının çalışmak istemesine sinirlenmesi, rahatsız olması, vb. gibi.

O tutum objesine karşı gözlenebilen tüm davranışlar (sözsel ya da diğer davranışlar); Mehmet'in çalışmamasını sık sık cilalaması; Ahmet'in karısını çalıştırmaması, arkadaşına da karısını çalıştırmaması için öğüt vermesi, vb. gibi.

¹ Tutumların bu tür bir ele alınışını ilk defa Rosenberg ve Hovland (1960) da görüyoruz.

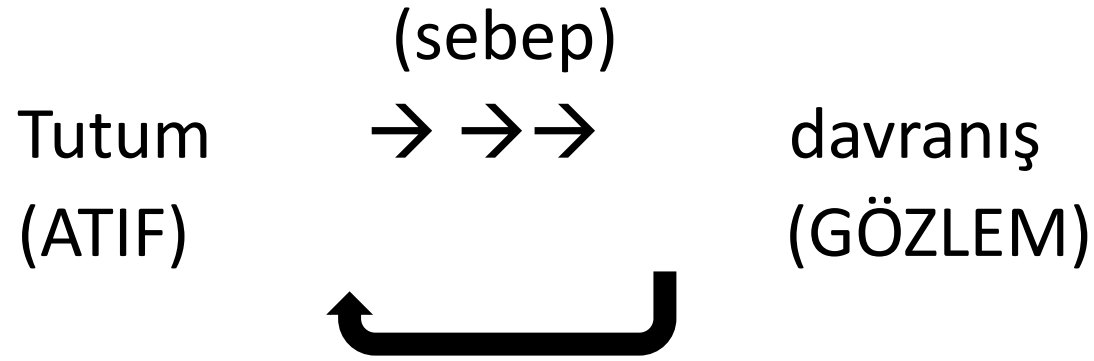
- Son yıllardaki çalışmalar bir tutumun var olabilmesi için bu üç öğenin de bulunmasının zorunlu olmadığını göstermiştir.
- Örn., reklamdaki bir ürüne karşı olumlu tutumlarımız olabilir ancak davranışta bulunmayabiliriz.

- Tutuma ilişkin yeni tanımlar

- «Tutum, bireylerin farkında oldukları bir obje ile ilgili değerlendirmelerini/yargılarını içerir» (Pratkanis & Greenwald, 1989).
- «tutumlar, bir objenin olumlu veya olumsuz değerlendirilmesidir» (Zanna & Rempel, 1988)
- «tutumlar, çeşitli objelerin bellekte saklı tutulan değerlendirmeleridir» (Judd ve diğ., 1991).
- Bu tanımlar tutumu «zihinsel değerlendirme» olarak görmekte ve bilişsel olarak tanılamaktadırlar

- Sonuç olarak, bir eğilimin tutum olabilmesi için zihinsel değerlendirme/yargı olması gerekmektedir. Zamanla, yerleşik tutumların çoğu duygusal ve davranışa yönelik öğeleri de içerir.

Tutum ve davranış

Tutum tek başına davranışı meydana getirebilir mi?

Bir kişinin bir konudaki tutumunu biliyorsak o konudaki davranışını önceden tahmin edebilir miyiz?

- Tutumlara yönelik ayrımcılıkla ilgili araştırmalar gerçekleştirilmiştir:
- La Piere (1934) sosyolog ABD’de Çinli bir çiftle alışması
- Wilkins ve Yarrow (1952) Afrikalı Amerikalılılarla gerçekleştirilen benzer bir alışma.
- Davranış-tutum arasındaki uyumazlık??

- Minard (1952), kömür ocaklarında beyaz işçilerin Afrikalı Amerikalılarla iletişimleri
- Tr'de kaç çocuk istersiniz ideal çocuk kaç sorusuna çiftlerin cevabı genelde 2 olmasına karşın genelde çiftlerin daha fazla çocuğu vardır. Bu da kişilerin kaç çocuk istediğini bilmenin gerçekte kaç çocukları olacağını tahmin etmek için yeterli bilgi olmadığını göstermektedir.

- Tutumla davranışlar arasında doğrusal bir ilişki yoktur.
- Tutumlar ortamsal etkenlerle etkileşim halinde davranışı meydana getirmektedirler.
- La Piere ve Kunter, Wilkins ve Yarrow araştırmalarında tutumlar mektup ve telefonla değerlendirilmiş davranışlar ise yüzyüze ortamda gözlenmiştir.
- Çok güçlü tutumlar ise Minard'ın çalışmasındaki gibi her ortamda aynı davranışlara yol açabilmektedir.

